

281. Van Dale, de letter D (2)

1. Ze maakten ruzie de lana caprina (over niets). Deleatur staat voor: door te halen, te schrappen. Hij is naar Delft geweest: hij heeft zijn haar laten knippen. Met delfische raadselachtigheid werd de opgegraven kist geopend (als een pythisch orakel). De Pythische Spelen heten ook wel Delfische Spelen. Hugo de Groot was het Delfts orakel. Was er ook oud delfts onder dat Delfts blauw? Bij een culpoos delict is er geen opzet. Delitabak (deli) komt van Deli. Hij werd opgenomen met een delier, hij was delirant (had een delirium tremens).

2. Onder professoren heerst vaak de deliramenta doctrinae. Hij loste de delingsom perfect op. In het deltagebied omvatten de delta-armen het delta-eiland. De Deltametropool omvat ook Almere en Dordrecht. Dat deltaplan voor het onderwijs was hoognodig. De deltagoogte is na het Deltaplan volgens de Deltawerken gerealiseerd. Het misbruik ging de mal en pis. Demaquilleren is afschminken. Bert J. en Jacques (Sjaak) B. zijn niet de eerste de besten. Bij demarqueren wordt een demarcatielijn vastgesteld. Bij de laatste verkiezingen vond het demasqué der politiek plaats. Dementia senilis is seniorendementie. De demi-plié is een basisoefening bij ballet en dans. De demi-monde bevindt zich achter een façade.

3. De demi-john is de masculiene pendant van de dame-jeanne (de dameraan). Zonnecollectoren zijn meritgoods (Jaarboek 2008: meritgoederen), alcohol behoort tot de demeritgoederen (Jaarboek 2008). De demolitie van het pand stond letterlijk voor de deur. Demulgeren is de-emulgeren. Hij verdient het, dem Verdienste seine Kronen, ere wie ere toekomt. De denar is de munteenheid van de republiek Macedonië, de denarius een oud-Romeinse zilvermunt. Dendrochronologie is jaarringenonderzoek. Wat doet een dendroloog meer dan een dendrograaf? De dengue is de knokkelkoorts.

4. De denier wordt gebruikt als garennummer. Een denimbroek is van spijkergoed. Een kreet van de kruisvaarders was: denique coelum. De noëतिक is de denkleer. Dat klinkt niet: hij heeft gedenksport. Welke denkpiste (gedachtegang) was onderlegger van deze hersenkronkel? Een denkwolkje in stripverhalen is een gedachteballon. Een demi-fortune is een rijtuig met maar één paard. Met mijn groteteennagelschimmel gaat het al een stuk beter. Geef de deo even aan, wil je? Het geluksgevoel van de WK-gekke de nos jours overheerste. 'De non locando' staat voor: '(onder)huur verboden'. Die voordracht is niks, doe het maar de novo. De dentale r is de tong-r (tongpunt-r).

5. Dente superbo slikte hij zijn voedsel door. Dat is gefundenes Fressen voor gelovigen: Deo annuente (met Gods gunst, ook: Deo favente, favente Deo, annuente Deo), Deo gratias (God zij dank, goddank, godzijdank), Deo juvante (met Gods hulp, ook: juvante Deo) en Deo volente (als God het wil, ook: volente Deo). Moeten softdrugs gedepenaliseerd worden? Een depêche is een postzak, maar ook een telegram. Uit dépit trapte hij de deur in. Jij hebt de plano praten. Geld kun je à deposito geven. Het depositum fidei is onveranderd. De stembus werd gedepouilleerd. De aso depri (depri aso) was suïcidaal. Een député is lid van de Bestendige Deputatie van een provincie (B.-N.). Een derby is een garibaldihoed, maar ook kaas uit Derbyshire.

6. De Derby is ook een beroemde paardenwedren. Tertio is ten derde. Het was er paradijselijk, gelijk der Himmel auf Erden. In een democratie heb je der Luxus der eigenen Meinung. In derdewereldlanden kennen ze der Kampf ums Dasein maar al te goed. Al te goed is buurmans gek. Wat de etiquette voorschrijft, is de rigueur. Een uitspraak de rigore juris is naar de gestrengheid der wet. De dermatofyt is een huidschimmel (zoals dermatomycose), dermatitis een huidontsteking. De dernymotor was voorzien van alle derniers cris. De vijand was en dérouté. Derrie komt meestal uit een derrière. Een derrick is een boortoren, de derris een vlinderbloemige klimplant. Het punctum saliens (der springende Punkt) is der rote Faden, des Pudels Kern. De deuterocanonieke boeken worden door de protestanten niet erkend.

7. Een goede vijftiger is lang niet altijd een literaire Vijftiger. De Dertigjarige Oorlog was een godsdienstoorlog in Duitsland. Zij liepen her- en derwaarts. Een derwisj is een islamitische bedelmonnik (een klein exemplaar is een derwisje). Het was stil in de desa. Was het desaveu van het kind niet een déjà vu? Waar staat desda in de logica voor? De bijdrage van de deserteur aan de desertificatie was nihil. De vader van een desdochter is toch niet het di-ethylstilbestrol? Desgevraagd kun je desnoods verklaren dat haar deshabillé je des Guten zuviel is. Zondaars vrezen de descensus ad inferos, de ne(d)erdaling naar de hel.

8. In een mannenwereld zijn des histoires de femmes not done. De deskundologe zei dat een dtp-deskundige thuis is in de desktoppublishing. Desodoriseren is ontdoen van een onaangename geur. De desperate desperado leed aan desoriëntatie. De disorder is de desorder. Zij was een nakomertje, een dessertmeisje. Het dessous (des cartes) bleef verborgen. De (het) dessus-de-porte zit boven het kalf van een deur. Dat was ten detrimente van de staat. Overal waar 'te' voor staat is de trop. De detox is de afkickafdeling van een verslavingszorgcentrum. De onbegrepen geleerde sprak de tripode dictum (ex tripode dictum).

9. Deugddoend is goeddoend, genot gevend. De dennenbasterdrups en de dennenboomwesp zijn schadelijk. Hij ploeterde bij dag en de nocte. Detente is politieke ontspanning. Hij zei het aan dovemans deur, hij heeft het voor dovemansoren gezegd. Is deursluitpaniek hetzelfde als torschlusspanik? Een deus ex machina komt uit de lucht vallen (geen parachutist!). Andere Deus-uitdrukkingen zijn: Deus absconditus (de verborgen God), Deus avertat (God beware, als basterdvloek: godbewaar-me), Deus meliora det (God betere het, als tussenwerpsel: godbetert), Deus misereatur nostri et benedicat nobis (God zij ons genadig en zegene ons) en Deus omen avertat (God verhoede dat). In zijn deux-chevaux had hij als cadeau een deux-pièces mee op weg naar het deuxième bureau. Maar zij was er niet, ze deed aangifte bij het Deuxième Bureau.

10. Ze had een deviante hobby: koekhappen met deventerkoek. Ze kon het gesprokene de verbo ad verbum (letterlijk, ad verbum) verstaan. De developpé is een basisbeweging bij ballet en dans. Ik heb de misdaad zelf de visu gezien. Het deweysysteem staat geheel los van het dewarvat. 'Woord' is geen de-woord. Het dharma hoort bij oosterse religies. Een dhow is een traditioneel Arabisch zeilscheepje. Een voorbeeld van een diafora is: 'wat was was eer was was was'. Een diacriticum is een diakritisch teken. Dinkie komt van 'double income, no kids' (tweeverdiener zonder kinderen), diak van double income and kids (tweeverdiener met kinderen). Diaks kunnen ook diaken zijn. In het diakenhuis worden diaconiearmen verzorgd.

11. De partijen voerden een dialogue de sourds (ze voerden een dialoog van doven). In het Bargoens is een juwelierswinkel een diamantgroeve. De diana-aap speelde geen rol bij de Dianagekte. De diastolische en de systolische druk zijn tegenhangers. Dibenzopyrrool, u wist het, is carbazool; dibenzoylperoxide wordt gebruikt als initiator van radicaalpolymerisaties. Goeie goden, di boni! Hij kon geen oog dichtdoen. De dichtelijke vrijheid is de licentia poetica, de licentia vatum. Op de dichterschool had je meer dan een dichtersbent.

12. De buitenspelval wilde niet dichtklappen, maar de keeper kon toch zijn goal dichthouden (of was dat dichtgetimmerd?). Het peloton heeft het gat dichtgereden. De dichter was beziel met de furor poeticus (het dichtvuur). Fatsoenshalve is dicis causa of dicis gratia. In een dickensiaans verhaal kon nog moeilijk een dickeyseat voorkomen. Bedelaars zijn niet geholpen met dicta docta pro datis (mooie woorden in plaats van gaven).

Rein Leentfaar